

vertellen; let op. — Zeer juist, heer: maandagmorgen, zo was het inderdaad.<sup>31</sup>

OLONIUS Heer, ik heb nieuws voor u.

HAMLET Heer, ik heb nieuws voor u. Toen Roscius toneelspeler was te Rome, —

OLONIUS De toneelspelers zijn aangekomen, prins.

HAMLET Oud nieuws!

OLONIUS Zowaar ik leef —

HAMLET Toen verscheen elke toneelspeler op een ezel, —

OLONIUS De beste spelers van de wereld, het zij voor tragedie, komedie, historiespel, pastorale, pastorale komedie, historische pastorale, tragisch historiespel, tragi-komische historische pastorale, voor onverdeelde handeling of doorlopend gedicht; Seneca kan hun niet te droefgeestig zijn en Plautus niet te luchthartig. Voor het spelen naar een tekst of voor de vuist zijn ze niet te evenaren.

HAMLET O Jefra, rechter Israëls, wat een schat hadt gij!

OLONIUS Welke schat was dat, prins?

HAMLET Wel,

„Eén schoon dochterkijn, niet meer,

„Dat minde hij van harte zeer.”

OLONIUS (*terzijde*) Altijd over mijn dochter.

HAMLET Heb ik geen gelijk, oude Jefra?

OLONIUS Als u mij Jefra noemt, prins, ik heb een dochter die ik van harte zeer bemin.

HAMLET Nee, dat volgt niet.

OLONIUS Wat volgt dan, prins?

HAMLET Wel,

„En door het lot,

„Zo wilde 't God,”

en dan, weet u,

„Gebeurde alras

„Wat te verwachten was”, —

de rest kunt u gaan opzoeken in de eerste strofe van het stichtelijke lied; want kijk, daar komt mijn tijdverdrijf.

[*Vier of vijf toneelspelers komen op*]

Welkom, mannen; welkom allen. Ik ben blij, u gezond en wel

te zien. Welkom, goede vrienden. Ha, mijn oude vriend! Uw gezicht is met franjes omhangen sinds ik u de laatste keer gezien heb. Komt u naar Denemarken om te laten zien hoe goed u in het haar zit? Wel, mijn lieve jongedame<sup>32</sup>! Goete genade, mevrouwje is een hele hak dicht bij de hemel gekomen sinds de vorige keer. Ik hoop dat je stem zijn klank niet verloren heeft als een versleten geldstuk. Mannen, u bent allen welkom. Wij zullen doen als Franse valkeniers<sup>33</sup> en losvliegen op het eerste wat wij zien. Draag meteen eens iets voor. Kom, geef ons een voorsmaak van uw kunde; vooruit, een pathetische passage.

EEERSTE SP. Welke passage, prins?

HAMLET Ik heb u eens iets horen voordragen uit een stuk dat nooit opgevoerd is; of alleszins niet meer dan één keer, want ik kan mij herinneren dat het niet in de smaak viel bij het grote publiek; het waren parels voor de zwijnen. En naar mijn smaak en die van mensen wier oordeel in zulke dingen van hogere rang is dan het mijne, was het een uitstekend stuk, goed in elkaar gestoken, en geschreven met evenveel ernst als kunde. Ik kan mij iemands opmerking herinneren dat er geen peper en zout in de verzen was om de inhoud te kruiden, en dat de schrijver een eenvoudige en natuurlijke stijl had; en hij noemde het een eerlijke methode, even helder als verkwikkend en heel wat mooier dan pralerig vertoon. Er was één passage die me bijzonder goed beviel: dat was Aeneas' verhaal aan Dido; en vooral waar hij vertelt hoe Priamus werd neergehouwen. Als uw geheugen u niet in de steek laat, begin dan met dit vers, — even nadenken, even nadenken, — „De ruige Pyrrhus, als 't Hyrcanisch beest”, — nee, zo is het niet; maar het begint met Pyrrhus.

„De ruige Pyrrhus, hij, wiens donker harnas,

Zwart als zijn opzet, op de nacht geleek

Toen hij in 't onheilspaad verborgen zat,

Heeft zijn schrikwekkend aanschijn nu bemeurd

Met ijz'ger heraldiek: purper is hij

Van top tot teen; afschuwelijk gesterd

Met bloed van vaders, moeders, dochters, zonen,

Verdroogd en hard door 't gloeien van de straten,

Ik je verteld heb van mijn vaders dood.  
Hoor goed nu: als je dat toneel ziet spelen,  
Richt al de speurzijn van je scherpe geest  
Dan op mijn oom: als zijn verborgen schuld  
Niet op een zeeke plaats naar buiten breekt,  
Dan hebben wij een helse geest gezien.  
En heb ik een verbeelding, vuil en donker  
Gelijk Vulcanus' smids. Hou hem in 't oog,  
Ik spijker ook mijn blik op zijn gezicht  
En daarna vergelijkten wij ons oordeel  
En toetsen zo zijn houding.

HORATIO

Goed, mijn prins.

Als hij mij tijdens 't spel één blik onsteelt  
Die 'k niet betrap, betaal ik zelf de diefstal.

HAMLET Daar komen ze aan. Ik neem mijn rol weer op.  
Kies zelf een plaats.

[*Een Deense mars. Trompetgeschal. De Koning, de Koningin, Polonius, Ophelia, Rozenkrantz, Gildenstern en anderen komen op*]

KONING Hoe gaat het met onze neef Hamlet?

HAMLET Voortreffelijk, op kameleonskost: ik eet lucht, ik word volgepropt met beloften. Kapoenen kun je zo niet vetmesten.<sup>41</sup>

KONING Aan zo'n antwoord heb ik niets, Hamlet; die woorden zijn de mijne niet.

HAMLET En de mijne nu ook niet meer. (*Tot Polonius*) Heer, u hebt nog toneel gespeeld aan de universiteit, zegt u.

POLONIUS Dat heb ik gedaan, prins; en ik werd als een goed acteur beschouwd.

HAMLET Wat hebt u gespeeld?

POLONIUS Ik speelde Julius Caesar. Ik werd in het Capitool omgebracht; Brutus bracht mij om.

HAMLET Dat was brutaal van hem, zo'n kapitaal kalf om te brengen. Zijn de spelers klaar?

ROZENKRANTZ Ja zeker, prins, zij wachten op uw bevel.

KONINGIN Kom hier, mijn lieve Hamlet, kom bij me zitten.

HAMLET Nee, goede moeder, hier is een sterkere magneet.

POLONIUS (*Tot de Koning*) Oh! hoort u dat?

HAMLET Jonkvrouw, zal ik in je schoot gaan liggen?  
[*Gaat aan Ophelia's voeten liggen*]

OPHELIA Nee, prins.

HAMLET Ik bedoel, mijn hoofd in je schoot.

OPHELIA Ja, prins.

HAMLET Dacht je dat ik iets oneetbaars bedoelde?

OPHELIA Ik dacht niets, prins.

HAMLET Een prettige gedachte, tussen de benen van een meisje te liggen.

OPHELIA Wat zegt u, prins?

HAMLET Niets.

OPHELIA U bent vrolijk, prins.

HAMLET Wie, ik?

OPHELIA Ja, prins.

HAMLET O God, er bestaat geen grotere grappenmaker dan ik. Hoe zou een mens anders kunnen zijn dan vrolijk? Want kijk eens hoe opgeruimd mijn moeder eruit ziet, en mijn vader is nog geen twee uur dood.

OPHELIA Nee, het is twee keer twee maanden, prins.

HAMLET Zo lang al? Wel, dan mag de duivel rouw dragen, want ik wil me in bont kleden. O hemel! Twee maanden dood en nog niet vergeten? Dan is er hoop, dat de gedachten van een groot man hem een half jaar overleeft; maar, verduiveld, dan moet hij kerken bouwen, want anders wordt er aan hem al evenmin gedacht als aan het hobbelpaard wiens grafscript luidt:

„Want o! Want o!

Vergeeten is het hobbelpaard.”<sup>42</sup>

[*Hobospel. Een pantomime vangt aan*]

*Een koning en een koningin komen op met miningen van tederheid; ze omhelzen elkaar. Zij knielt meer en betuigt hem met gebaren haar liefde. Hij richt haar op en vlijt zijn hoofd tegen haar schouder. Hij gaat dan op een bloemenbed liggen; als zij ziet dat hij slaapt, verlaat zij hem. Daarop verschijnt een andere man die hem zijn kroon afneemt, de kroon kaat en vergif in de oren van de koning giet; hij verdwijnt weer. De koningin komt terug; zij vindt de koning dood en*

*maakt hoffige gebaren. De vergiffiger komt weer op met twee of drie figuren, en hij treurt schijnbaar met haar. Het lijf wordt weggedragen. De vergiffiger maakt de koningin het hof met geschenken. Aanmanlijke schijnt zij onwillig en afkerig, maar tenslotte neemt zij zijn liefje aan.*

[Beiden af]

OPHELIA Wat betekent dat, prins?

HAMLET Waarschijnlijk, dat is heimelijke schelmertij; het betekent onheil.

OPHELIA Misschien geeft de pantomime de inhoud van het stuk weer.

[Proloog komt op]

HAMLET Wij zullen het van die kerel horen. Spelers kunnen niets geheim houden. Zij verklappen alles.

OPHELIA Zal hij ons vertellen wat de vertoning betekent?

HAMLET Ja, en om het even welke vertoning je hem tonen wilt — schaaam je maar niet hem iets te tonen, hij zal zich ook niet schamen, je te vertellen wat het betekent.

OPHELIA U bent ondeugend, u bent ondeugend. Ik kijk naar het stuk.

PROLOOG Wij staan hier met ons stuk bereid

Dat uw behagen is gewild,

En hopen op grootmoedigheid.

[A/]

HAMLET Is dat een proloog of een versje op een ring?

OPHELIA 't Is kort, prins.

HAMLET Als vrouwenliefde.

[Twee spelers komen op, als Koning en Koningin]

TONIEL KONING Reeds dertig maal reed Phoebeus' wagen rond

Neptunus' vloed en Tellus' bolle grond,

En twaalf keer dertig maal beschreef de maan

Met haar geleende gloed haar hemelbaan,

Sinds trouwe liefde ons hart en onze handen

In 't huwelijk verbond met heil'ge banden.

TONIEL KONINGIN O mochten zon en maan nog zoveel malen,

Vóór onze liefde sterft, hun pad bestralen!

Maar ach, ge zijt zo bleek de laatste tijd,

Zo mat en lusteloos alsof ge lijdt;

Het maakt me bang; maar u, mijn lieve gade,  
U mag mijn angst niet kwellen of niet schaden,  
Want bij een vrouw is angst met min verbonden,  
En sterft het een, ook 't ander is verwonden.  
Hoe diep mijn liefde is hebt ge reeds ervaren,  
Mijn angst zal steeds die liefde evenaren.  
Is liefde groot, een niets baart zielenood;  
Waar kleine zorg beangst, is liefde groot.

T. KONING Niet lang meer, lieve, blijf ik aan uw zijde,  
Ik voel mijn zwakke krachten reeds verglijden;  
Gij blijft in deze mooie wereld leven,  
Geëerd, geliefd; en, door gevoel gedreven,  
Biedt u wellicht een man —

T. KONINGIN Breek af die zin,  
Want vuig verraad aan u waar' zo een min!  
Verloekt wie ooit een tweede toebehoort!

Wie tweemaal huwt, heeft de eerste man vermoord!

HAMLET (*terzijde*) Alsem, alsem!

T. KONINGIN Niet liefde is van een tweede huwelijksbond  
De drijfveer, lage winzucht is de grond.  
Ik dood een tweede maal mijn dode man,

Als mij een tweede gade omhelzen kan.

T. KONING 'k Gelooft, ge hebt oprechte taal gesproken;  
Doch vaak wordt zelfs het hechtst besluit verbroken.

't Voornemen is van het geheugen slaaf,  
Sterk bij geboorte blijft het nimmert gaaf;

't Hangt nu als onrijp fruit nog aan de tak,  
Maar valt eens zonder schudden, rijp en zwak.

Het is een noodzaak, dat de mens vergeet,  
Wat hij zichzelf eenmaal beloven deed;

Want wat de mens in hartsrocht vast besloot,  
Mist zijn betekenis is die hartsrocht dood.

De diepste smart maakt plaats voor hoogste vreugd,  
En licht wordt vreugd bedroefd, droefheid verheugd.

Wat wonder, daar de wereld zelf vergaat,  
Dat wisseling van 't lot de liefde schaad't?

Want 't is een vraag die onbeantwoord blijft,  
Of liefde 't lot, of 't lot de liefde drijft.

Een groot man valt, zijn gunstling vlucht gezwind;  
Een arme stijgt, zijn vijand wordt zijn vriend.

De liefde schijnt 't geluk steeds na te lopen,  
Want wie geen vriend behoeft heeft er bij hopen,  
En wie in nood een valse vriend beproeft,

Vindt vijandschap, waar hij een vriend behoeft.

Om te eindigen waar ik begon: altijd

Is 't lot zozeer met onze wil in strijd,

Dat elk zijn plannen schipbreuk lijden ziet;

Slechts de gedachte is ons, maar de uitkomst niet.

Denk, dat geen tweede gade u zal verwerven,

Maar die gedachte zal met de eerste sterven.

T. KONINGIN Ontzeg mij 't licht, o hemel, 't brood, o aard!

Acht, dag en nacht, mij vreugde en rust onwaard!

Smoort in vertwijfing al mijn hoop en peis!

Een kille kluizenaarshut zij mijn paleis!

Moge al waardoor de glans der vreugd verveert

Vernielen wat mijn hart het meest begeert!

Hier en hiernaals kwell' mij eeuw'ge pijn,

Mocht ik, eens weduw, ooit weert gade zijn!

HAMLET Als zij nu haar woord niet houdt!

T. KONING Die eed is duur. Vertlaa mij nu een poos,

De dag is lang, ik voel me krachteleos

En wil wat rusten.

[*Gaat liggen en valt in slaap*]

T. KONINGIN Slaap zacht. — Mocht ons beiden

Nooit enig ongeluk voor eeuwig scheiden.

[*Af*]

HAMLET Wel, moeder, wat denkt u van het stuk?

KONINGIN De dame lijkt me wat heftig in haar verklaringen.

HAMLET O, maar zij zal woord houden.

KONING Ken je de inhoud? Het kan toch geen ergernis

geven?

HAMLET Nee, nee, ze maken maar een grap; vergiftiging

voor de grap; hoegenaamd geen ergernis.

KONING Hoe heet dat stuk?

HAMLET De muizenval. En waarom? Metaforisch. Dit stuk is de uitbeelding van een moord die te Wenen werd gepleegd. De naam van de hertog is Gonzago, die van zijn vrouw Baptista. U zult het zo dadelijk zien, het is een schurktachtig

geval. Maar wat zou dat? Uwe majesteit en wij, die een helder geweten hebben, ons raakt het niet. Laat de schurttige knol stampen, onze huid is gaaf.

[*Lucianus komt op*]

Dat is een zekere Lucianus, neef van de koning.

OPHELIA U doet het beter dan de proloog, prins.

HAMLET Ik zou je een hele liefdesmonoloog kunnen opdringen, als ik de marionetten maar zag huppelen.

OPHELIA U bent scherp, prins, u bent scherp.

HAMLET Het zou je meer dan één kreet kosten, vóór je mijn spits zou kunnen afstompen.

OPHELIA Steeds maar beter en erger.

HAMLET Zo moet de vrouw haar man voor lief nemen. Begin, moordenaar. Verduiveld, schei uit met die verwenste grimassen en begin. Kom,

„Het krassen van de raaf brult luid om wrake”,<sup>48</sup>

LUCIANUS Gedachten zwart, gif werkzaam, hand bereid,

Geen enkel loerend oog, geschikte tijd;

Boos vocht, uit middernachtlijk kruid vergaard,

Door Hekate driemaal met vloek bezwaard,

Dat onverwijd uw boze tovermachten

't Gezonde leven dat daar ligt ontkrachten.

[*Giet het vergif in de oren van de slapende*]

HAMLET Hij vergiftigt hem in zijn tuin om zijn kroon. Zijn naam is Gonzago. De geschiedenis bestaat en is geschreven in uitstekend Italiaans. U zult zo dadelijk zien, hoe de moordenaar de liefde wint van Gonzago's vrouw.

OPHELIA De koning staat op.

HAMLET Wat, orgeschrikt door vuurwerk!

KONINGIN Wat is er, mijn gemaal?

POLONIUS Ophouden met het stuk!

KONING Steek licht aan. Weg!

ALLEN Licht, licht, licht! [*Allen af behalve Hamlet en Horatio*]

HAMLET „Bang vluchte 't hert dat werd getrakt,

Het ongedeerde speel”,

Want de ene slaapt wijl de andre waakt,

Dat is des werelds deel.”

Vriend, als de rest van mijn voorspoed met mij naar de haaien gaat, zou dit, met een bos veren<sup>44</sup> en twee Provencalese rozen op mijn gebarsten schoenen, mij dan geen baantje bezorgen in een toneelspelerstroep?

HORATIO Een half aandeel.<sup>45</sup>

HAMLET Nee, een heel.

„Want ach, je weet het, Damon, vriend,  
Jupijn ging hier ten grond,  
En in dit land voert nu 't bewind

Een onvervalste — pauw.”

HORATIO U had kunnen rijmen.<sup>46</sup>

HAMLET O, beste Horatio, ik wil duizend pond verwedden op het woord van de geest. Heb je het gemerkt?

HORATIO Zeer goed, mijn prins.

HAMLET Toen er over vergiftigen gesproken werd?

HORATIO Ik heb hem scherp in het oog gehouden.

HAMLET Ha ha! Kom, muziek! Kom, fluiten!

Want als het stuk de koning niet behaagt,

Dan is het — wel, omdat het hem mishagt.<sup>47</sup>

Kom, muziek!